

HARRIET LÖWENHJELM

MINNESUTSTÄLLNING

JANUARI 1929

GALLERI MODERN

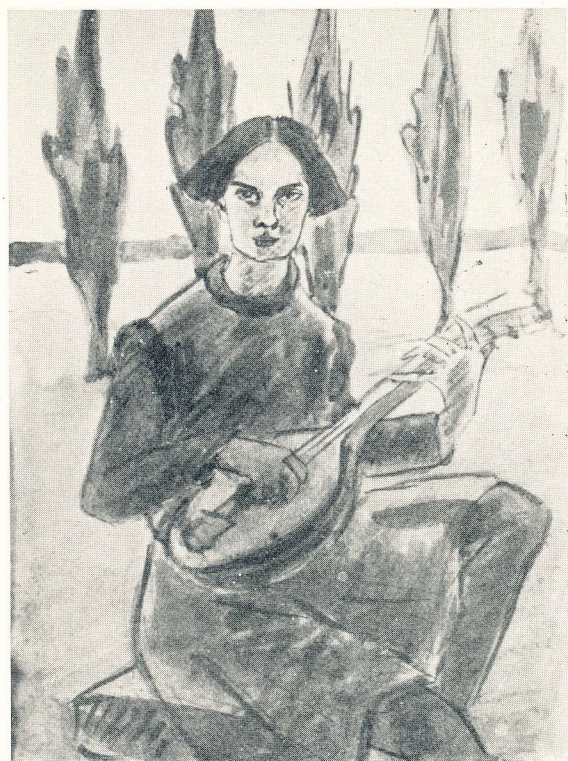
HARRIET LÖWENHJELM

MINNESUTSTÄLLNING

JANUARI 1929

GALLERI MODERN

*H*ARRIET LÖWENHJELMS livsverk blev blott ett fragment, och som ett fragment bör det bedömas. Men det är ett mänskligt dokument av högsta värde, och vi skulle vara fattigare än vi nu äro, om hon ej givit oss det hon hann med under sin korta levnad.

Den djupa, omedelbara, stundom hjärtslitande klangen i Harriet Löwenhjelm s dikter — jag tänker då särskilt på dem, som hon skrev under de sista åren, när Dödens vingar skuggade hennes väg — är så personlig och äkta, att den måste gripa varje människa med allvar i kroppen, och säkert är, att vi i vår nyare lyrik ha få motstycken till vad denna unga kvinna här skrev ned, utan tanke på annat än att lätta sitt betyngda hjärta.

Med dessa sina dikter, som vänner och fränder samlat med stor pietet och utgivit efter hennes bortgång, har Harriet Löwenhjelm icke blott vunnit en posthum ära, som hon väl knappast drömde om, utan även en alltjämt växande skara av verkliga beundrare, som i henne först och främst uppskatta en sällsynt varm och levande människa. Hennes vackraste visor och psalmer ha redan ingått i allmänna medvetandet som tillhörande pärlorna i vår moderna diktning, och det är därför inte alls underligt, att Harriet Löwenhjelm för de flesta av oss framstår som den alltför tidigt bortgångna diktarinna.

Att hon själv i minst lika hög grad betraktade sig som konstnärinna av penseln och ritstiftet har man knappast förstått tidigare. Men hon var dock »till professionen» målarinna. Hon hade ett par år (1907—1909) gått på Konstakademien och lika länge hos Carl Wilhelmson (1909—1911). Ända från tidiga barndomen hade Harriet Löwenhjelm ritat »vackra och fula gubbar» — alltid liksom senare ur minnet och fantasien — och om det var naturligt för henne att skriva vers, så ansåg hon det säkert själv minst lika självklart, att hon skulle på papperet fixera de syner, som fyllde hennes rörliga inbillning. När familjen om vinterkvällarna satt samlad kring lampan, och någon av de äldre läste högt ur Dickens eller H. C. Andersen,

tingo de mindre barnen sitt papper att klottra på, och det dröjde inte länge förrän Harriets små försök började få form och bli till levande väsen. Vänner till Harriet Löwenhjelm ha berättat, att många av hennes dikter tillkommo först *efter* teckningarna med samma motiv, och inte tvärtom, vilket man väl oftast varit böjd att antaga.

Även om det skulle visa sig, att Harriet Löwenhjelm's dikter ha en större livskraft än hennes försök som målare och tecknare, så har det dock syntts lämpligt att i tid samla ett urval av hennes bilder och framlägga detta urval till offentligt beskådande. Säkert är, att hennes egen gestalt vinner i tydlighet härpå, och då det gäller en så rikt utrustad och i många avseenden märklig människa som denna unga kvinna, har det varit hennes vänners åsikt, att en minnesutställning över konstnärinnan Harriet Löwenhjelm icke skulle sakna berättigande.

Urvalet omfattar teckningar och akvareller — i olja kom hon aldrig över det rena dilettantstadiet — från 1906, då hon tillsammans med sin fader besökte en gift syster på Ceylon och ända fram till året före hennes bortgång, 1917. Om värdet av denna hennes produktion tillkommer det icke undertecknad att yttra sig, men kanske skulle det ej vara ur vägen, om jag meddelade några fakta och iakttagelser rörande hennes arbeten.

Det förefaller mig då till en början vara ganska klart, att hon så gott som aldrig direkt kopierat verkligheten, utan att allt vad hon målat och ritat är ett utflöde av hennes inbillning, och att det oftast ligger någon tanke eller idé bakom hennes figurer. Bland de få undantagen äro de små akvarellstudierna efter några folktyper från Ceylon.

Man kommer naturligtvis att säga, att Harriet Löwenhjelm's konst är litterär och dilettantisk. Och till en viss grad kan man ha rätt i ett sådant påstående. »Litterära» i en viss mening äro alla de blad, vilka ansluta sig till hennes diktning, och då inte minst de bibliska bilderna. Men när man har en så levande fantasi, en så visionär uppfattning av sitt ämne som Harriet Löwenhjelm, och när man med till synes så enkla medel förmår uttrycka en hel värld av religiös känsla, då kan det knappast längre ligga något förklenande i ut-

trycket litterär. Att dessa bilder rent formellt sett äro av olika värde är jag den förste att erkänna.

För att förstå den idévärld, i vilken Harriet Löwenhjelm rörde sig, är det inte oviktigt att känna hennes diktning, och denna bottnar i sin tur, utom i hennes personlighet, i den litteratur, som hon genom ivrig läsning gjorde till sin. Att bibeln hörde till de böcker, som hon läste om och om igen framgår tydligt nog både av hennes dikter och av hennes teckningar, men till hennes älsklingslitteratur hörde också Kierkegaard, Tusen och en natt, Karlfeldt, Fröding, engelska lyriker som Burns och Brooke, och så, inte att förglömma, Münchhausen och Falstaff Fakir.

Den underliga brygd av patetiskt allvar och burlesk humor, som jäser i hennes tidigare dikter, klarnar i hennes sista till ett genomskinligt, men mörkfärgat djup.

Man får det intrycket, att Harriet Löwenhjelm under de riktigt unga åren både ritade och skrev halvt på lek, men att hon alltefter som tiden gick kom att taga det hela mer och mer allvarligt, utan att dock själv fästa sig alltför mycket vid vad hon gjorde.

Märkligt är emellertid att se huru vissa motiv och idéer gå igen och gång på gång tagas upp till förnyad behandling.

»Harriet var mycket långsam men när hon en gång fått en idé i sitt huvud, släppte hon den aldrig» säger en av hennes närmaste vänner.

Att hon var en mycket sammansatt människa kan man utan svårighet läsa sig till av dikterna, och att hon tillhörde en förfinad gammal släkt, det framgår inte blott av hennes adliga namn, utan av allt vad hon skapat i ord eller bild. På mödernet hade Harriet Löwenhjelm engelskt påbrå, och detta har nog också satt sina spår i hennes produktion, även om det inte är så lätt att slå fast vari det består.

Vi svenskar lära ju i allmänhet vara dåliga psykologer. Att Harriet Löwenhjelm hade sitt engelska påbrå att tacka för den inte bara psykologiska, utan även satiriska blick, som kommer till så klart uttryck i hennes skildringar av sina medmänniskor, det är inte alls omöjligt. Hon har givit oss ett helt galleri av typer, alltifrån högadliga dandies till kolportörer, gatsopare och bondgummor, och när man betänker, att de äro tecknade av en ung dam på ett par och

tjugo eller t. o. m. mindre, blir man ganska slagen. Det finns som bekant många underliga djur i vår Herres hage.

Hur hon ser på denna mänsklighet uttrycker hon också i ord, när hon karakteriserar vissa figurer i sitt eget galleri som »lärde och fåvitske, enfaldige, stygga gubbar» eller sådana »som äro fångna i vantro, förtvivlan och andra svåra synder och laster».

Vid sidan om skildringarna ur sin egen samtid, vilken i den form hon givit den, förefaller oss ligga oändligt långt bort, sysslar konstnärinnan också med motiv ur sagans värld, men den saga, som starkast har gripit henne, är säkerligen Bibeln. I laveringar och teckningar sådana som Bröllopet i Kana, Frestaren, Nikodemus kommer till Kristus om natten, Judas, Uppståndelsen och Petrus på översteprästens gård förefaller det undertecknad som om Harriet Löwenhjelm skulle ha givit oss något av bestående värde. Den intuitivt psykologiska skarpblick, som här kommer till synes, är förvånande hos en så ung kvinna, och även om flera av dessa blad blott leva på antydningar, så äro dessa dock suggestiva i en grad, som gör, att man ej ett ögonblick tvekar om den inre sanningshalten i dessa i all sin enkelhet sublima konstverk.

Harriet Löwenhjelm är i mycket ett barn av det romantiska 90-talet, och hennes produktion har även rent formellt sett en stark prägel av den tid, under vilken den såg dagen.

Skulle man i korthet vilja karakterisera henne som artist, bör man väl säga, att hon så gott som uteslutande når sina effekter med linjen och valören. Att Harriet Löwenhjelm som den fantasikonstnär hon var, ej alltid studerat formen med nog energi, det kan man möjligen gå med på, men när det inre livet är så starkt som i Harriet Löwenhjelm's mest personliga bilder, förefaller detta mig vara av mindre vikt.

Hon har dock fått säga oss åtminstone något av det hon hade på hjärtat, och ibland mängden av tomma, likgiltiga och förknyttta människor och verk kommer säkerligen hennes att leva länge ännu. Blev Harriet Löwenhjelm's liv blott ett fragment av allt vad det lovade att bli, så var det dock i sin korthet rikare och skönare än de flestas.

Ragnar Hoppe.

HARRIET LÖWENHJELM

1887—1918

1—13. Från en resa till Ceylon. 1905. Färgteckningar

*

14—32. "Lärde och fåvitske" — "enfaldige och stygge gubbar".

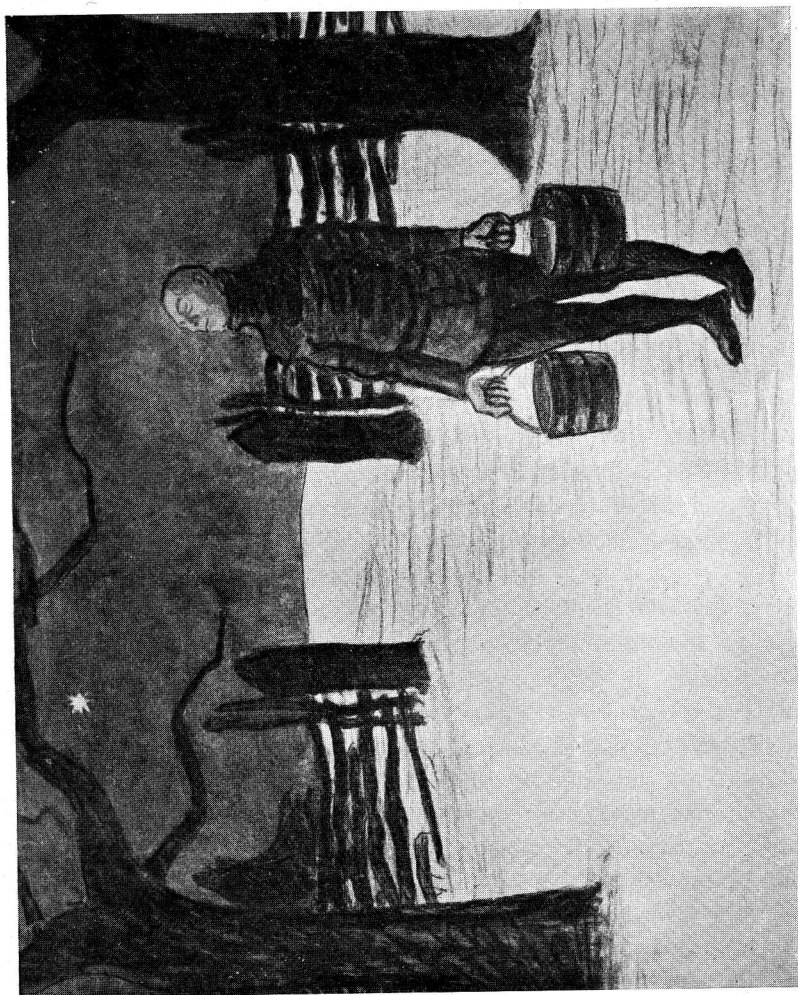
*

33. Broder örtagårdsmästaren. 1911. Lavering

34. Pierrot. Blyertsteckning

35. Turkisk livvakt. 1911. Färgteckning

36. Bödeln. „

Staffan stalleträng

37. Påve. Temperamålning
38. "Och Venus såg in med en getblick som sken,
när den föll uppå Krylboms ben". (Karlfeldt.) 1914. Lavering
39. Amor. Blyertsteckning
40. Den obeslutsamme. 1912. Färgteckning
41. Lekmannapredikant. "
42. Själasörjaren. 1917. Lavering
43. "I Himmelen, i Himmelen på första radens fond
där sitta döda förstar och se på tout le monde. 1917. Färgteckning
44. Gosse. Blyertsteckning
45. "Ack, saliga, saliga äro de,
som andligen äro arma". 1910. Färgteckning
46. Rysk pop. "
47. Ångbåtsgubbe. "
48. Herre. "
49. "Genom nätternas nunande dunkel
vill jag leda ditt puckliga ök". 1908. Akwarell
50. Majorskan och Gösta Berling i början av 1900-talet. Färgteckning
51. Begravningskuskar. 1907. "
52. Den vaknande självkritiken. "

"Fredman"

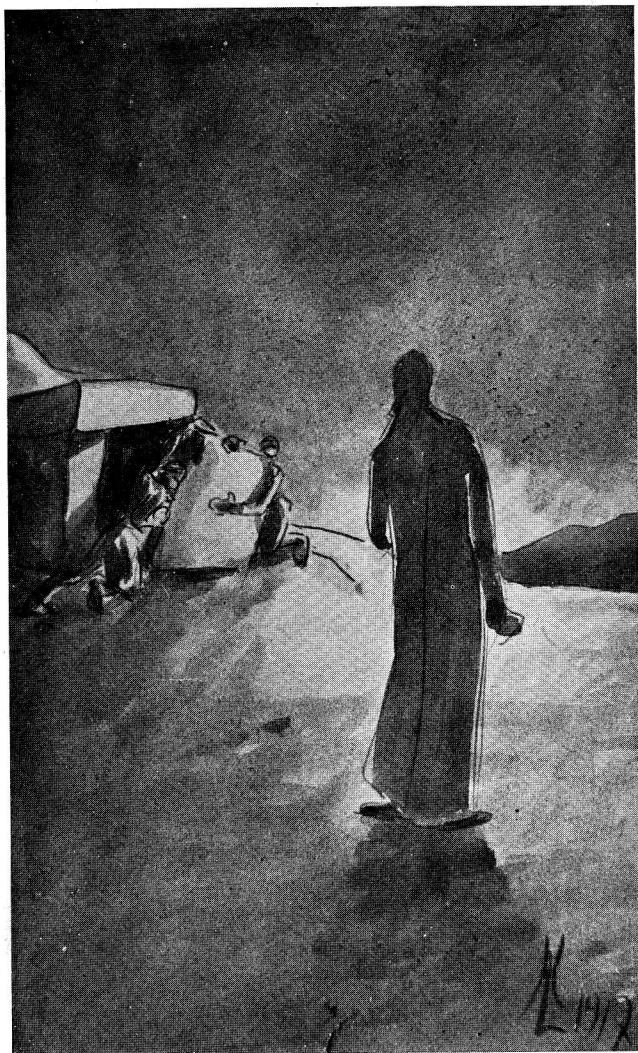
53. "Men jag leker min egen lek
ensam bland ros och lilja". 1915 Färgteckning
54. De fyra temperamenten. "
- *
- 55—62. "Till dem som äro fångna i vantro
förtvivlan och andra svåra synder och laster".
- *
- 63—70. "Inom stadens hank och stör". 1906—1907
- *
71. Marsvår. Akvarell
72. Tusen och en natt. "
73. Staffan Stalledräng. Kolteckning
74. "På döden väntar den som jag har kär". Tempera
75. Feberfantasi. "
- *
- 76—82. Fångna andar. 1910—1912. Färgteckning
- *
- 83—85. Bellmansfigurer. Färgteckning
- *
- 85 a. "Jag som är kulmen utav fyra släkter
har fått att dra's med många själsaffekter."

Fångna andar

BIBLISKA BILDER

86. "Fader, jag har syndat emot himmelen och inför dig".
Färgteckning
87. "Allting skall förgås — sträcken Eder efter fullkomlig-
heten."
Färgteckning
88. David och Saul.
Lavering
89. Johannes Döparen.
Färgteckning
90. "Ty dem var icke plats i härberget". 1912.
Lavering
91. De vise männen.
"
92. Betlehem.
"
93. Bröllopet i Kana. 1915.
"
94. Frestaren.
Tempera
95. Dammen i Bethesda.
Lavering
96. Zachéus. 1909.
Färgteckning
97. Jesus stillar stormen.
Blyertsteckning
98. Nicodemus kommer till Jesus om natten. 1910—1916.
Akwarell
99. Judas.
Lavering och etsning
100. Judas lämnar aftonmåltiden.
Lavering
101. Getsemane.
Färgteckning
102. Jesus inför höga rådet.
Olja

Uppståndelsen

MINNESUTSTÄLLNING

103.	Petrus på översteprästens gård. 1912.	Lavering
104.	Pilatus och Kaifas.	Färgteckning
105.	Jesus och Pilatus. 1912—1915.	Lavering och Blyertsteckning
106.	Jesus bortföres av krigsknektarna.	Färgteckning och Etsning
107.	Uppståndelsen. 1912—1917.	Lavering
108.	På väg till Emaus.	”
109.	I Emaus.	Tempera
110.	“Du milde Jesus, som står så skön
och blek på din faders sida.”	Färgteckning
111.	Uppenbarelseboken.	Lavering
112.	“Nu vandra vår Herre och Sancte Per
ånyo omkring här på jorden.”	Färgteckning

CASLON PRESS
STOCKHOLM
1929